

Naslov članka/Article:

ZGODOVINSKE OBLETNICE V KULTURI SPOMINJANJA – 2. DEL

HISTORICAL ANNIVERSARIES IN A CULTURE OF REMEMBRANCE

Avtor/Author:

Dr. Vilma Brodnik

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Zgodovina v šoli št. 1/2022, letnik 30

ISSN 1318-1416

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2022

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/zgodovina-v-soli/>

Dr. Vilma Brodnik,
Zavod RS za šolstvo

ZGODOVINSKE OBLETNICE V KULTURI SPOMINJANJA – 2. DEL

Vilma Brodnik, PhD,
National Education Institute Slovenia

HISTORICAL ANNIVERSARIES IN A CULTURE OF REMEMBRANCE

IZVLEČEK

V drugem delu prispevka nadaljujemo z obravnavo kulture spominjanja pri pouku zgodovine. Poudarek je na 30-letnici spominjanja slovenske samostojnosti. V prvem delu članka, ki je objavljen v drugi številki *Zgodovine v šoli* leta 2021 smo predstavili kratko teorijo kulture spominjanja, analizo učnih načrtov za zgodovino v osnovni in srednji šoli z vidika vključenosti zgodovine slovenske osamosvojitve in nastanka slovenske države. Možnosti sodobnih didaktičnih pristopov obravnave tematike smo predstavili na primeru učnih gradiv s portala www.zbralismopogum.si (video filmi, virtualna razstava, digitalni in interaktivni časovni trak, digitalni delovni zvezki z naslovi *Plebiscit*, *Osamosvojitve*, *Vojna*). Predstavljeno je muzejsko učno delo in zbiranje pričevanj s pomočjo intervjujev.¹ V drugem delu članka predstavljamo še zgodovinsko terensko delo, projektno učno delo ter spominsko učno uro o plebiscitu v okviru pouka na daljavo. Glavni namen prispevka je pri učencih spodbujati pozitivno identifikacijo z vrednotami slovenski pomladi in samostojne slovenske države.

Ključne besede: kultura spominjanja, zgodovinske obletnice, zgodovina, didaktika zgodovine, didaktični pristopi

ABSTRACT

In the second part of the article, we continue discussing the culture of remembrance in history class. We focus on the 30th anniversary of remembering Slovenia's independence. In the first part of the article, which was published in the second issue of the *History in School* journal in 2021, we briefly presented the theory of the culture of remembrance and an analysis of history curricula in primary and secondary schools in terms of how much they include the history of Slovenia's attainment of independence and the formation of the Slovenian state. We presented the possibilities of using modern didactic approaches to discussing this topic on the example of teaching materials on the web portal www.zbralismopogum.si (videos, a virtual exhibition, a digital and interactive timeline, e-workbooks with the titles "Plebiscite", "Attainment of Independence", "War"). The article presents educational work at a museum and collecting first-hand accounts through interviews.² The second part of the article also presents historical fieldwork, project work, and a remembrance lesson on plebiscite during distance education. The main purpose of the article is to encourage students' positive identification with the values of the Slovenian Spring and of the independent Republic of Slovenia.

Keywords: culture of remembrance, historical anniversaries, history, history didactics, didactic approaches

¹ Brodnik, V. (2021). Zgodovinske obletnice v kulturi spominjanja – 1. del. *Zgodovina v šoli*, 2021 (1), str. 2–31.

² Brodnik, V. (2021). Historical Anniversaries in a Culture of Remembrance – Part 1. *Zgodovina v šoli*, 2021 (1), pp. 2–31.

UVOD

Obeleževanje zgodovinskih obletnic s sodobnimi didaktičnimi pristopi pomembno poveča motivacijo za učenje zgodovine tako pri rednem pouku zgodovine, v okviru spominskih učnih ur ali v okviru šolskih proslav. S spominjanjem različnih obletnic, zlasti pa z vsakoletnim obeleževanjem državnih praznikov, povezanih s slovensko osamosvojitvijo, se uresničuje tudi paleto odnosnih ciljev pouka zgodovine s poudarkom na utrjevanju pripadnosti slovenski državi ter na spoštovanju človekovih pravic in demokratično in pluralno urejene družbe in države.

30-letnico slovenske samostojnosti smo na šolskem področju obeležili v okviru projekta *Zbrali smo pogum*. Znak projekta sestavlja trideset lipovih listov, ki simbolizirajo trideset let samostojnosti, lipa pa predstavlja slovenski simbol. Listi so sklenjeni v krog, ki simbolizira enotnost, ki je bila poleg poguma, nujna za ustanovitev samostojne slovenske države.³

Zgodovinsko terensko delo – učne poti, virtualne učne poti

Učenci lahko na terenu raziščejo posebnosti zgodovinskega dogajanja v času slovenskega osamosvajanja v domačem kraju, mestu ali regiji in pripravijo zgodovinsko učno pot za poznejše generacije učencev ali za drugo zainteresirano javnost ter po učni poti tudi samostojno vodijo. V ospredju je delo, ki ga usmerjajo metode zgodovinskega terenskega dela:

- **Metoda opazovanja:**

- opazovanje,
- zapisovanje,
- risanje,
- fotografranje,
- snemanje.

Učenci iščejo informacije, dejstva, dokaze za spremembe, razmišljajo in ugotavljajo o vzrokih za spremembe.

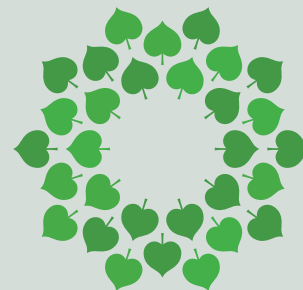
- **Metoda zbiranja informacij in dokazov v zgodovinskih virih na terenu:**

- Učenci preučujejo materialne zgodovinske vire: stavbe, razne predmete, kipe, kulturno-zgodovinske spomenike, spomenike tehnične dediščine ipd.
- Učenci preučujejo pisne zgodovinske vire: dokumente, imena ulic, delov mest, predmestij, krajev in vasi, ledinska imena, napise na različnih spomenikih, javnih stavbah ipd.
- Učenci intervjuvajo osebe (ustni viri).
- Učenci obišejo muzej, muzej na prostem, arhiv, galerijo, knjižnico.

Učenci preučujejo zgodovinske dogodke, pojave, procese s pomočjo zgodovinskih virov (Kaj vidijo?, Kaj jim to pove?). Tako ugotavljajo starost, značilnosti, spremembe, vzroke za spremembe. Zato merijo stavbe, prostore, predmete; intervjuvajo prebivalce, zbirajo informacije iz pisnih, materialnih in ustnih zgodovinskih virov na terenu.

- **Metoda sklepanja in interpretacije:**

- Učenci sklepajo o zgodovinskem dogajanju na temelju zbranih podatkov, informacij, dejstev, dokazov.

**ZBRALI
SMO
POGUM**

³ Avtor znaka: Matic Leban – oblikovalec. Gradivo projekta *Zbrali smo pogum*, dostopno na portalu www.zbralismopogum.si.

- Učenci iščejo dodatne informacije v dostopnih zgodovinskih virih ali literaturi.
- Učenci oblikujejo sklepe, razlage, mnenja.
- Učenci predstavijo izsledke v različnih oblikah: npr. PowerPoint ali Prezi predstavitev, razstava, spletna stran šole, referat, poročilo, izpolnjeni delovni list ...

(Prim. Trškan, 2006, str. 59–64)

Primeri terenskega dela z delovnimi listi, med katerimi so tudi delovni listi za spoznavanje poteka vojne za Slovenijo za domačo lokalno zgodovino na Ilirskobistriškem, so dostopni v članku Klemna Šlosarja v reviji Zgodovina v šoli (Šlosar, 2019, str. 42–55).

● **Projektno učno delo**

V etnično raznolikih razredih je možno temo o osamosvajanju obravnavati na inkluziven način. Učenci različnih narodnosti pripravijo zgodovinski pregled osamosvajanja svojega naroda in način oblikovanja samostojne države. Poseben zgodovinski pregled pripravijo tudi učenci narodov, ki niso uspeli oblikovati samostojnih držav. Izpostavijo tudi ključne elemente, ki povezujejo njihov narod (na kaj so ponosni). Izsledke med sabo primerjajo. Rezultate pa lahko predstavijo v obliki različnih izdelkov, kot so razstave plakatov (na vsakem plakatu je predstavljena ena od držav, od koder prihajajo učenci), razredni časopis, kratki videofilmi, ki jih posnamejo o svoji državi ipd. Takšna učna strategija prispeva tudi k spodbujanju razumevanja in spoštovanja med učenci etnično raznolikih razrednih skupnosti in hkrati krepi pripadnost slovenski državi in njenim vrednotam.

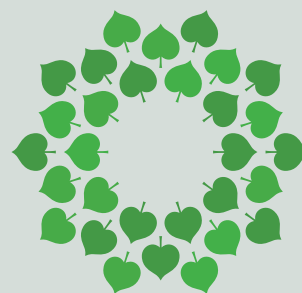
● **Obeleževanje v obliki spominskih ur in proslav v živo in na daljavo**

V nadaljevanju podrobneje predstavljamo vzorčno spominsko učno uro, ki je bila pripravljena za obeležitev 30. obletnice plebiscita za samostojno in neodvisno Slovenijo v okviru pouka na daljavo v razmerah karantene zaradi epidemije covid-19. Posamezne didaktične ideje, aktivnosti in učna gradiva so uporabni tudi za obeleževanje dneva samostojnosti in enotnosti ne glede na obletnico in tudi v okviru pouka v živo. Primer je pripravljen za gimnazijo, uporaben je tudi v drugih srednjih šolah.

Tematiki sta namenjeni dve spominski učni uri. Učni sklop smo poimenovali *Zbrali smo pogum – stopili smo skupaj*, ki se sicer glede na učni načrt obravnava ob koncu 4. letnika v okviru obvezne teme *Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju*. Dvojna spominska učna ura naj se izvede v času okrog 23. decembra v katerem koli letniku z vsemi dijaki, ki to ključno tematiko iz slovenske zgodovine slabo poznajo. Predhodno naj se dijake uvede v učno snov z zgoščeno obravnavo krize v Jugoslaviji v osemdesetih letih 20. stoletja in z značilnostmi slovenske pomladi. Vzroki, zakaj smo se Slovenci in preostali državljani osamosvojili, izvirajo iz osemdesetih let 20. stoletja in so ključno prispevali k odločitvi, da je odhod iz Jugoslavije neizbežen.

Izvedba dvojne spominske učne ure

Prva dvojna spominska učna ura je namenjena prvim svobodnim, demokratičnim, pluralnim volitvam po drugi svetovni vojni in plebiscitu za samostojno in neodvisno Slovenijo. Zaradi razmer v zvezi z epidemijo covid-19 smo pripravili protokol spominske učne ure na daljavo, ki poteka v izbranem spletnem učnem okolju – naš primer se nanaša na spletno učilnico Moodle ter videokonferenco v Zoomu. Obeležitev nudi tudi priložnost, da učilnice oz. spletne učilnice opremimo s slovenskimi državnimi simboli, ki jih lahko izdelajo učenci. Druga spominska učna ura se nanaša na plebiscit za samostojno in neodvisno Slovenijo.

**ZBRALI
SMO
POGUM**

V protokol je vključeno veliko število dejavnosti za učenje, a profesorji jih lahko izbirajo in prilagajajo po strokovni presoji in glede na učne situacije v okviru pouka na daljavo ali v živo.

Pri obvezni temi *Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju* dijaki/dijakinje:

- analizirajo in primerjajo položaj slovenskega naroda v različnih obdobjih/državah 20. stoletja;
- preiščejo in primerjajo reševanje mejnih problemov v različnih obdobjih;
- raziščejo okoliščine in dejavnike, ki so vodili do rojstva samostojne države in vključevanja v evropsko integracijo;
- primerjajo položaj zamejcev, zdomcev in izseljencev;
- primerjajo položaj manjšin v Republiki Sloveniji;
- ključne dogodke, pojave in procese iz slovenske zgodovine 20. stoletja umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo pozitiven odnos o pomenu spoštovanja človekovih pravic, enakosti, tolerance in demokracije;
- obsodijo primere množičnega kršenja človekovih pravic, a izpostavijo tudi pozitivne vplive znotraj slovenskega naroda in s sosednjimi narodi;
- razvijajo pozitiven odnos do slovenske narodne identitete in državnosti.

* Učni cilji, ki so podčrtani, se realizirajo pri obravnavi spominske učne ure.

Ključni koncepti, ideje širše teme:

Manjšine, nacionalni problem, unitarizem, federalizem, osvobodilna vojna, državljanska vojna, revolucija, represija, diktatura, demokratizacija, osamosvojitvena vojna, državljanstvo, izseljenstvo

* Koncepti, ki so podčrtani, se obravnavajo v spominski učni uri.

V nadaljevanju predstavljamo izvedbo dvojne spominske učne ure.

SLOVENIJA, MOJA DEŽELA

(Uvodna motivacija)

Za uvodno motivacijo si dijaki ogledajo znameniti videoposnetek *Gostje prihajajo* (1986) v okviru akcije *Slovenija, moja dežela* na povezavi: https://www.youtube.com/watch?v=wZnLS_w-DyM. Posnetek je bil pripravljen za promocijo turizma, naročila ga je gospodarska zbornica (center za turistično in ekonomsko propagando, ki je deloval v njenem okviru). Namen je bil, da se uredi okolje, hiše, da se prikaže, da cenimo svojo domovino in da bodo gostje oz. turisti gostoljubno sprejeti. Vendar pa sta videoposnetek in celotna propaganda akcija za promocijo turizma vplivala tudi na širša prizadevanja po slovenski samostojnosti. Krepila je narodno samozavest in zavest pripadnosti domovini, spodbujala je težnje po slovenski državi. Ob ogledu videofilma dijaki razmislijo in pojasnijo, kateri prizori so vplivali tudi na prizadevanja po slovenski samostojnosti. Videofilm si dijaki ogledajo v Googlovem obrazcu, kamor zapišejo tudi svoje razmišljanje, zakaj je vsebina videofilma krepila narodno samozavest in željo po samostojni državi. Povezava do Googlovega obrazca je na povezavi:

https://docs.google.com/forms/d/1sHIC1bLUfynxQYD0-mwHWAjWegtPLWy_94ggDBYTQE/edit.

Priporočilo za izvedbo

Spominska učna poteka v učnem okolju spletne učilnice Moodle, v katerem se odpre novo poglavje *Zbrali smo pogum*, ki je del citata, ki se je pojavil v času plebiscita za samostojno in neodvisno Slovenijo. Celoten citat se glasi »*Zbrali smo pogum, stopili smo skupaj*«, saj se brez enotnosti in povezovanja ne bi mogli osamosvojiti. Za prvo dejavnost, ki je namenjena uvodni motivaciji, se odpre rubrika *Slovenija, moja dežela*, v kateri se napiše navodilo za učenje in doda povezava do Googlovega obrazca s promocijskim videofilmom in nalogo, ki se nanaša na vsebino videofilma. Dijaki izpolnjeno nalogo pošljejo v pregled učitelju, ki odgovore zbira v Gdrive.

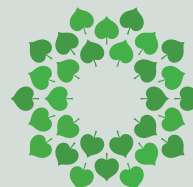
»ZBRALI SMO POGUM«

(Ugotavljanje predznanja, načrtovanje učenja)

Za ponovitev krize v Jugoslaviji v osemdesetih letih 20. stoletja in slovenske pomladi se pripravi spletni kviz. Mnogi dijaki o tej temi ne vedo veliko, zato se bodo morda s to učno snovjo srečali prvič, nekaj malega bi morali o njej slišati v osnovni šoli, v gimnaziji se obravnava na koncu 4. letnika. Spominska učna ura pa je namenjena vsem dijakom vseh letnikov. Zato dijaki učno snov ponovijo z izvedbo kviza prek videokonference Zoom. Za pomoč uporabijo tabelo, ki so jo izpolnili za domačo nalogo kot pripravo na izvedbo spletnega kviza in se nanaša na opis glavnih značilnosti krize v Jugoslaviji v osemdesetih letih 20. stoletja in slovenske pomladi.

Samostojna in neodvisna.
Priponka iz časov plebiscita.
(Vir: www.zbralismopogum.si,
hrani: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

**ZBRALI
SMO
POGUM**

Predloga tabele

Področja	Opis značilnosti (zapis v obliki ključnih besed ali besednih zvez)
Kriza v osemdesetih letih 20. stoletja	
	Kulturne razlike med razvitim severozahodom (SZ) in manj razvitim jugovzhodom (JV) države (pismenost)
	Ekonomske razlike med SZ in JV države
	Pogledi na državno ureditev (razlike med SZ in JV države)
	Totalitarni politični sistem
	Življenjski standard
	Zadolževanje (socializacija dolgov, Fond vzajemnosti in solidarnosti, inflacija)
	Reforme Milke Planinc, Branka Mikulića in Anteja Markovića
Slovenska pomlad	
	Gibanja civilne družbe
	Kulturna gibanja in kulturna opozicija
	Politična opozicija (disidenti)
	Skupna vzgojno-izobraževalna jedra
	57. številka Nove revije
	Proces proti četverici
	Ustavni amandmaji iz 1987

Dijaki so iz svojih vrst predhodno izžrebalih komisijo treh članov ter dve tekmovalni skupini (lahko s tremi ali več člani). Preostali dijaki se razdelijo v dve skupini in tekmovalnima skupinama pomagajo pri odgovorih. Komisija nato s pomočjo tabele zastavlja vprašanja, člani obeh skupin pa skušajo čim prej pravilno odgovoriti. Za vsak pravilni odgovor prejmejo točko. Skupina, ki zmaga, izbira med dejavnostmi za izvedbo naslednjega učnega koraka. Kviz s ponovitvijo učne snovi se namreč konča tako, da zmagovita skupina dijakov izbere eno od popularnih pesmi iz časov slovenske pomladi, ki izraža vzdušje predstavljenega obdobja (npr. Agropop, Pankrti, Kuzle):

- Agropop: *Samo milijon nas je* (1988) na povezavi: https://www.youtube.com/watch?v=XgRZ10o_KDI
- Pankrti: *Janez, kranjski Janez* (1988, pesem so zaigrali v podporo četverici skupaj z drugimi glasbeniki) na povezavi: https://www.youtube.com/watch?v=VOwZ5LA_gmY
- Kuzle: *Moja mama* (osemdeseta leta, ponovno posneta na albumu iz leta 2009) na povezavi: <https://www.youtube.com/watch?v=jpYu4KCdLM0>

Dijaki ob poslušanju izbrane pesmi zapišejo v forum spletne učilnice vsaj tri vprašanja, ki jih zanimajo v zvezi z začetki slovenskega osamosvajanja s plebiscitom (forum se imenuje *Načrtovanje učenja*).

Priporočilo za izvedbo

Kviz o poznavanju značilnosti krize v Jugoslaviji v osemdesetih letih 20. stoletja in slovenske pomladi se izvede prek videokonference Zoom. Povezavo do videokonference se vstavi v spletno učilnico v enako poimenovano rubriko kot poglavje – *Zbrali smo pogum* in podrubriko *Kviz*. V učilnici se objavi tudi posnetke do treh skladb iz časov slovenske pomladi, med katerimi zmagovalna skupina izbere eno pesem. V forumu *Načrtovanje učenja* pa dijaki ob poslušanju zapišejo tri vprašanja, na katera bi želeli odgovore v zvezi s slovenskim osamosvajanjem v času plebiscita.

PRVE SVOBODNE DEMOKRATIČNE VOLITVE IN PLEBISCIT

(Obravnava nove učne snovi)

a) Kakšne so bile značilnosti in pomen prvih svobodnih, demokratičnih, pluralnih volitev po drugi svetovni vojni?

Dijaki v spletni učilnici v rubriki *Prve svobodne demokratične volitve in plebiscit* ter podrubriki *Kakšne so bile značilnosti in pomen prvih, svobodnih, demokratičnih, pluralnih volitev po drugi svetovni vojni?* preučijo zgoščen prikaz dogajanja v času prvih, svobodnih, demokratičnih, pluralnih volitev po drugi svetovni vojni s pomočjo videofilma Muzeja novejšje zgodovine Slovenije na povezavi: <https://www.muzej-nz.si/si/izobrazevanje/1358> in rešijo naloge v Gdoc na povezavi: <https://docs.google.com/forms/d/1B9Vp2D92O7FqkAPsqZGYkdifRZyFzN3ku9-Vta043tw/edit>.

Ključni poudarki iz videofilma so:

- značilnosti svobodnih, demokratičnih, večstrankarskih volitev;
- volitve (potek, kandidati strank, nastanek koalicije Demos, program Demosa – *Majniška deklaracija 1989*, program oblasti – *Temeljna listina Slovenije 1989*);
- Demos: oblast;
- zmaga Demosa na skupščinskih volitvah;
- predsedniške volitve in volitve v republiško predsedstvo;
- prvi trije predsedniki (vlada, skupščina, predsedstvo), prva demokratično izvoljena vlada, ki je privedla do osamosvojitve Slovenije;
- ob sprejemu ustavnih dopolnil so delegati prvič zapeli 7. kitico *Zdravljice*, ki je bila za himno uzakonjena pred volitvami 29. 3. 1990;
- volitve so bile na cvetno nedeljo 8. 4. 1990.

Izpolnjen delovni list vrnejo dijaki učitelju, ki odgovore zbira v Gdrive.

Demos.

(Vir: dLib na povezavi <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:IMG-E07C54EE>.)

b) Zakaj je bil izveden plebiscit za samostojno in neodvisno Slovenijo?

V podrubriki *Zakaj je bil izveden plebiscit za samostojno in neodvisno Slovenijo?* dijaki poiščejo delovni list *Moja dežela je naša država – že 30 let*, ga prenesejo na svoj prenosnik, preučijo zgodovinske vire in naloge, napišejo odgovore ter izpolnjen delovni list naložijo v odložišče *Plebiscit*. Učitelj preveri pravilnost odgovorov.

DIJAKI IZPOLNIJO DELOVNI LIST MOJA DEŽELA JE NAŠA DRŽAVA – ŽE 30 LET

- Poudarki na delovnem listu so na delu s primarnimi zgodovinskimi viri, naloge so deljene v tri sklope:
 - *Obdobje pred plebiscitom* (zakonodajne podlage, ocene varnosti, podpora zamejcev, zdomcev, izseljencev, oglaševanje plebiscita, javno mnenjske raziskave).
 - *Dan plebiscita* (sporazum o skupnem nastopu, vstop na volišče, volilni postopek, glasovnica – *Ali naj RS postane samostojna in neodvisna država?*, prva uporaba računalnikov s programom *Plebiscit*).
 - *Obdobje po plebiscitu* (razglasitev rezultatov (93 % udeležba in 88,5 % za samostojno in neodvisno Slovenijo, slavje v skupščini, na Prešernovem trgu, državni simboli: himna, zastava, grb, čestitke, denarnišтво).
- Povzemanje učne snovi in umestitev v zgodovinski kontekst; državni prazniki – 26. december, 25. junij, 25. oktober.

Delovni list je objavljen v Gdrive v obliki Googlovega dokumenta na povezavi: <https://docs.google.com/document/d/1HwvSNgOLr3HR8sVHsIOrIVK3ALQdknix4njNTZRZMe0/edit?usp=sharing>.

Izpolnjen delovni list dijaki vrnejo profesorju v posebnem odložišču v spletni učilnici z naslovom *Plebiscit*.

Priporočilo za izvedbo

V spletni učilnici se odpre rubrika *Prve svobodne demokratične volitve in plebiscit* ter podrubriki *Kakšne so bile značilnosti in pomen prvih, svobodnih, demokratičnih, pluralnih volitev po drugi svetovni vojni?* in *Zakaj je bil izveden plebiscit za samostojno in neodvisno Slovenijo?*

V podrubriki učitelj naloži vse učno gradivo, povezave do spletnih učnih gradiv, Gdrive, kjer se nahaja prvi delovni list na videofilm o volitvah ter odložišče *Plebiscit* za nalaganje izpolnjenih delovnih listov o plebiscitu.

Priponka
Moja dežela je naša država.
(Vir: www.zbralismopogum.si,
hrani: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

ZGODBA O POGUMU

(Povzemanje učne snovi)

Dijaki si ogledajo uvodni videofilm o plebiscitu, ki je dostopen na portalu www.zbrali-smopogum.si. Po ogledu filma dijaki izbirajo med dvema dejavnostma.

- Po ogledu videofilma v forum spletne učilnice z naslovom *Zgodba o pogumu* dijaki zapišejo krajše esejsko razmišljanje s ključnimi besedami: *samozavest, enotnost, pogum, želja po boljšem življenju in blaginji, odločnost za ustanovitev neodvisne in samostojne Slovenije*. Zapis obsega vsaj 200 besed.

ALI

- Dijaki izdelajo *Grafično zgodbo o pogumu* (npr. z orodji aplikacije Storyboard That). Grafična zgodba mora smiselno povezati ključne besede *samozavest, enotnost, pogum, želja po boljšem življenju in blaginji, odločnost za ustanovitev neodvisne in samostojne Slovenije* z grafičnimi simboli. Povezavo do svoje grafične zgodbe objavijo v forumu *Grafična zgodba o pogumu*.

Opisni kriteriji za vrednotenje krajšega esejskega razmišljanja

Kriteriji	Da	Deloma	Ne
Vključene so ključne besede <i>samozavest, enotnost, pogum, želja po boljšem življenju in blaginji, odločnost za ustanovitev neodvisne in samostojne Slovenije</i> .			
Ključne besede se smiselno povezujejo z relevantnimi zgodovinskimi dejstvi v zvezi s plebiscitnim dogajanjem.			
Upoštevan je širši zgodovinski kontekst plebiscitnega dogajanja.			
Upoštevan je predpisni obseg 200 besed.			

Opisni kriteriji za vrednotenje grafične zgodbe

Kriteriji	Da	Deloma	Ne
Vključene so ključne besede <i>samozavest, enotnost, pogum, želja po boljšem življenju in blaginji, odločnost za ustanovitev neodvisne in samostojne Slovenije</i> .			
Ključne besede se smiselno povezujejo z relevantnimi zgodovinskimi dejstvi v zvezi s plebiscitnim dogajanjem.			
Upoštevan je širši zgodovinski kontekst plebiscitnega dogajanja.			
Ključne besede, relevantna zgodovinska dejstva in širši zgodovinski kontekst plebiscitnega dogajanja so smiselno podprti z grafičnimi elementi in simboli.			

Priporočilo za izvedbo

V spletni učilnic v poglavju *Zbrali smo pogum* se odpre nova rubrika *Zgodba o pogumu*, kamor se naloži vsa navodila, povezava do videofilma o plebiscitu s portala www.zbralispogum.si, obrazce z opisnimi kriteriji in forum za zapis krajših esejskih razmišljanj *Zgodba o pogumu* in forum za vnos povezav do grafičnih zgodb *Grafična zgodba o pogumu*.

SAMOVREDNOTENJE ZNANJA

Dijaki ob koncu spominske učne ure za domače delo ponovijo učno snov in svoje znanje sami ovrednotijo s pomočjo semaforja v Googlovem dokumentu in ga oddajo učitelju v pregled v odložišču spletne učilnice *Samovrednotenje znanja*. Semafor v Googlovem dokumentu je na povezavi:

<https://docs.google.com/document/d/1cZDrnYLRt9UnvipgvJaI6-so6P6jIEqMYd6YRzajCCY/edit?usp=sharing>.

Nato se vrnejo v forum *Načrtovanje učenja* in kot odgovor na svoja vprašanja za načrtovanje učenja zapišejo, ali so prejeli odgovore. Če odgovorov niso prejeli, zapišejo, kako bo potekalo njihovo nadaljnje učenje za pridobitev manjkajočih odgovorov.

Priporočilo za izvedbo

V spletni učilnici se odpre rubrika *Samovrednotenje*, v njej pa se objavi odložišče *Samovrednotenje znanja*. Del aktivnosti poteka še v rubriki »*Zbrali smo pogum*« in forumu v tej rubriki *Načrtovanje učenja*.

POMEN SPOMINSKE DVOJNE UČNE URE

Uporabljeno je kakovostno učno gradivo s spleta (videofilm o volitvah Muzeja novejših zgodovine Slovenije, videofilm z virtualno razstavo in delovnim listom o plebiscitu s portala www.zbralispogum.si, videofilm *Gostje prihajajo* iz propagandne akcije *Slovenija, moja dežela*, privlačne popularne skladbe iz osemdesetih let (Agropop, Pan-krti, Kuzle). Tudi aktivnosti za realizacijo učnih ciljev so načrtovane za spodbujanje motivacije za učenje – videokviz za ponovitve poznavanja krize iz osemdesetih let 20. stoletja in slovenske pomladi, reševanje delovnih listov ob ogledu videofilmov in analiza primarnih zgodovinskih virov. Učenje je organizirano po načelih formativnega spremljanja (spodbujanje motivacije, ugotavljanje predznanja in načrtovanje učenja, obravnava nove učne snovi, povzemanje učne snovi in samovrednotenje učenja). Vse aktivnosti omogočajo pridobivanje raznolikih dokazov o učenju in vpogled v znanje dijakov, opisni kriteriji pa podajanje informativne in spodbudne povratne informacije o znanju in učenju. Dijaki izgrajujejo deklarativno (vsebine), procesno (veščine) in odnosno znanje (vrednote). Pri delu s primarnimi zgodovinskimi viri se razvija tudi veščine kritičnega mišljenja, pri spletnem kvizu sodelovalno učenje, skozi celotni proces učenja pa digitalne veščine. Pri povzemanju učne snovi imajo dijaki možnost izkazati svoje znanje na način, ki jim bolj ustreza (kjer so močni), saj lahko izbirajo med krajšim esejskim razmišljanjem ali grafično zgodbo.

Z izborom učnega gradiva (primarni zgodovinski viri, osebne zgodbe in pričevanja) in aktivnostmi za realizacijo učnih ciljev želimo doseči pozitivno identifikacijo z vrednotami slovenske osamosvojitve, ki so bile skupni projekt vseh tedanjih političnih sil (pomladnih in političnih sil nekdanjega sistema oz. opozicije), vseh Slovencev in preostalih državljanov iz nekdanjih jugoslovanskih republik, živečih v Sloveniji. Združevali so nas enotnost, povezovalnost, trdnost v načelih, samozavest, ponos, občutek pripadnosti slovenskemu narodu in državi, hvaležnost. Ta sporočila naj s spominsko učno uro podoživijo tudi dijaki.

SKLEP

Trajni prispevek h kulturi spomina na slovensko osamosvojitvev pri pouku zgodovine in v izobraževanju sploh, smo omogočili z učnimi gradivi iz projekta *Zbrali smo pogum*, ki je potekal v letih 2020/2021 v organizaciji Zavoda RS za šolstvo, Arhiva Republike Slovenije in Parka vojaške zgodovine Pivka. Projekt je poimenovan po enem od citatov iz časov osamosvajanja »*Zbrali smo pogum, stopli smo skupaj!*«, ki povzame pomen poguma in enotnosti, brez katerih osamosvojitvev ne bi bila izvedena. Učna gradiva projekta so objavljena na portalu www.zbralismopogum.si in obsegajo virtualno razstavo z uvodnimi videofilmi o ključnih dogodkih iz slovenske osamosvojitve, kot so *Plebiscit*, *Osamosvojitvev* in *Vojna*. Za učenje s primarnimi zgodovinskimi viri iz virtualne razstave sta na portalu objavljena delovna zvezka, dodan je digitalni in interaktivni časovni trak.

Sodobni didaktični pristop, ki omogoča pozitivno identifikacijo s samostojno slovensko državo in njenimi vrednotami predstavlja zlasti delo z viri prve roke oz. pričevanji prič iz časov osamosvajanja, ki so lahko objavljena ali pa jih učenci v okviru pouka zgodovine samostojno zberejo med sorodniki, znanci in drugimi pričami.

Po sledih spomenikov in obeležij iz časov osamosvojitve je možno izvesti zgodovinsko terensko delo, delo lahko poteka v obliki muzejskega učnega dela z muzejskimi zbirkami o osamosvojitvi, lahko se izvede avtentično učenje, na katerem temelji publikacija *Zbrali smo pogum, stoplili smo skupaj*, ki plebiscit za samostojno in neodvisno Slovenijo, predstavi s pomočjo ilustracij. Spominsko učno uro ob spominskih dnevih oz. državnih praznikih, ki se nanašajo na slovensko osamosvojitvev, je možno izvesti tudi na daljavo. V etnično raznolikih razredih se lahko izvede projektno učno delo, v okviru katerega učenci predstavijo osamosvojitvena prizadevanja za neodvisnost v državah oz. deželah, od koder so se priselili v Slovenijo. Takšni didaktični pristopi omogočajo izgradnjo inkluzivnega kolektivnega spomina na slovensko osamosvojitvev in spodbujanja pripadnosti skupni pluralni demokratični družbi in državi, ki omogoča blaginjo in človekove pravice in svoboščine, kot jih v zgodovini še nismo bili deležni. Zato sta odgovorna skrb in odnos do skupne slovenske države še toliko bolj pomembna.

VIRI IN LITERATURA

- Brodnik, V. (2014). Pouk zgodovine o vojnah skozi oči otrok in mladostnikov. *Zgodovina v šoli*, 23 (1-2), str. 23–45. Pridobljeno s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-XI9082YA/884ba630-c927-4cec-91ba-93def8236d85/PDF>.
- Brodnik, V. (2017). Spodbujanje pripadnosti slovenski državi v šolah. *Vzgoja*, XIX (75), str. 9.
- Brodnik, V. (2018a). Delo z zgodovinskimi viri. V: *Spodbujanje razvoja veččin dela z viri s formativnim spremljanjem. Mednarodni projekt ATS2020*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 44–54. Pridobljeno s <https://www.zrss.si/pdf/VescineDelazViri.pdf>.

- Brodnik, V. (2018b). Kako spodbujati narodno zavest in identiteto pri pouku zgodovine? V: Brodnik, V. (ur.), *Mladi in identiteta: Zbornik povzetkov 1. konference učiteljev družboslovnih in humanističnih predmetov v osnovnih in srednjih šolah*, Brdo pri Kranju 28. 9. 2018. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 22. Pridobljeno s <https://www.zrss.si/digitalnknjiznica/DUH/>.
- Brodnik, V. (2020). Spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti pri pouku zgodovine. V: *Zgodovina v šoli*, 2020 (1), str. 2–23.
- Brodnik, V. (2020). Poučevanje zgodovine nastanka samostojne Slovenije in identitete naroda pri pouku zgodovine. V: *Vzgoja za ljubezen do domovine in države: Imamo svojo državo Slovenijo: 30 let plebiscita, 30 let samostojnosti*. Zbornik 2. mednarodne konference z dne 21. 11. 2020, str. 22–31. Pridobljeno s https://www.dkps.si/fileadmin/user_upload/Zbornik_MK_2020.pdf.
- Danglmaier, N. (2020). Zgodovinski narativi na obmejnem območju kot priložnost za učenje zgodovine. V: Wutti, D., Danglmaier, N., Hartman, K. (ur.), *Erinnerungskulturen im Grenzraum/Spominske kulture na obmejnem območju*. Celovec: Mohorjeva/Hermagoras, str. 49–60. Pridobljeno s <https://zenodo.org/record/4013404#.X46LWu3grIU>.
- Danglmaier, N. (2021). Učenje o vladavini nacionalsocializma v pluralnih družbah – tveganja in priložnosti. *Zgodovina v šoli*, 29 (1), str. 21–29.
- Fundacija Poti miru v Posočju. Predstavitev je na povezavi <http://www.potmiru.si/>.
- Gradivo natečaja Muzeja novejše zgodovine Slovenije ob 25-letnici samostojnosti *Spomini na slovensko osamosvojitve* (2016). Ljubljana: Muzej novejše zgodovine Slovenije.
- Hartmann, E. (2021). Učiti se iz zgodovine in o njej na primarni stopnji. *Zgodovina v šoli*, 29 (1), str. 11–20.
- Jurić Pahor, M. (2019). *Memorija vojne. Soška fronta v spominski literaturi vojakov in civilistov*. Celovec: Mohorjeva/Hermagoras.
- Katalog znanja. Zgodovina. Srednje strokovno izobraževanje (SSI). Poklicno-tehniško izobraževanje (PTI)*, (2007). Pridobljeno s <http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2011/programi/Ssi/KZ-IK/katalog.htm>.
- Kokalj Kočvar, M. (2007). To je moja zgodba. V: *Hitlerjeva dolga senca*. Ljubljana: Muzej novejše zgodovine Slovenije in Celovec: Mohorjeva/Hermagoras, str. 249–304.
- Kerin Colarič, M., Pribožič, N. (2021). *Prvi strel. Dolenjska 1991*. Videofilm kot maturitetni izdelek na poklicni maturi pri predmetu *Snemanje in montaža* (program medijski tehnik). Mentorica zgodovinskega vsebinskega dela je bila prof. Tamara Rifelj. Pridobljeno s PRVI STREL DOLENJSKA 1991 - YouTube.
- Kernc, B. (2021). *Moja družina, ujeta v 20. stoletje. Predstavitev primera dobre prakse*. Gradivo študijske skupine za zgodovino v osnovni šoli z dne 28. 9. 2021. Objavljeno v spletni učilnici ŠS-Zgodovina študijska OŠ na povezavi: <http://skupnost.sio.si/course/view.php?id=135>.
- Kuljić, T. (2012). *Kultura spominjanja*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Pričevanje zadnjega Maistrovega borca*. Videofilm s prilogo za učitelje (2001). Blejska Dobrava: Videofon d. o. o.
- Program osnovna šola. Zgodovina. Učni načrt* (2011). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2011. Pridobljeno s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf.
- Projekt Zbrali smo pogum*. Učno gradivo projekta je dostopno na portalu www.zbralismopogum.si.
- Repič, J. (2021). Spominska krajina in dediščina prve svetovne vojne v Julijskih Alpah. V: Fikfak, J., Jezernik, B. (ur.), *Dediščina prve svetovne vojne. Reprerentacije in reinterpretacije*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, str. 175–196. Pridobljeno s <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/view/251/357/5880-2>.
- Repič Vrtovec, K. (2018). Intervju pri pouku zgodovine na srednji tehniški šoli. *Zgodovina v šoli*, 26 (2), str. 64–72. Pridobljeno s <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-8FVZ20YP/5f4e8bf9-d705-4fd6-8897-ead4d40146c8/PDF>.
- Ritchie, D. A. (2014). *Doing Oral History*. Oxford Oral Series. 3rd Edition. Oxford: Oxford University Press.
- Strlič, N., Stepančič, D. (2020). *Osamosvojitve. Skoraj vse o lastni državi*. Dob pri Domžalah: Založba Miš.

- Šlosar, K. (2019). Sodobna zgodovinska ekskurzija z naslovom Spoznajmo novejšo zgodovino ilirskobistriškega območja. *Zgodovina v šoli*, 27 (1), str. 42–55.
- Till, J. (2021). *Zgodovina krščanstva na Koroškem. S pogledom v širšo regijo*. Celovec: Mohorjeva/Hermagoras.
- Pridobljeno s <https://storage.googleapis.com/xamoom-prod-customer-files/4953177717414aa5a639fe51338d3990.pdf>.
- Trškan, D. (2006). Učenje zgodovine z odkrivanjem in terenske metode dela. *Zgodovina v šoli*, 15 (3-4), str. 59–64.
- Trškan, D. (ur.). (2016). *Oral History Education. Dialogue with the Past*. Ljubljana: Slovenian National Commission for UNESCO.
- Trškan, D. (2018). *Ustni viri kot del kulturne dediščine. Aktivna ustna zgodovina pri pouku zgodovine*. Ljubljana: Slovenska nacionalna komisija za UNESCO.
- Tolz-Zilitinkevic, V. (2021). Kultura spominjanja v neoavtoritarni državi: izgradnja naroda ali legitimacija režima? V: *Kultura spominjanja Gradnikov naroda in države: Slovenija in Evropa*. Zbornik povzetkov mednarodne znanstvene konference 22. in 23. junija 2021, str. 17 (neoštevilčeno). Pridobljeno s <https://www.irris.eu/zbornik-povzetkov-za-mednarodno-konferenco-kultura-spominjanja-gradnikov-naroda-in-drzave-slovenija-in-evropa/>.
- Učni načrt. Gimnazija. Splošna gimnazija. Zgodovina* (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf.
- Wutti, D., Danglmaier, N., Hartmann, E. (2020). Učiti se iz naracij zgodovine na primeru plebiscita 1920. *Zgodovina v šoli*, 28 (2), str. 32–41.
- Wutti, D. (2021). Posebni potencial kultur spominjanja pri šolskem delu. *Zgodovina v šoli*, 29 (1), str. 2–10.

UČNO GRADIVO ZA IZVEDBO SPOMINSKE UČNE URE NA DALJAVO

- Brodnik, V. (2020). *Delovni list za obravnavo plebiscita za samostojno in neodvisno Slovenijo*. Pridobljeno s <https://docs.google.com/document/d/1HwvSNgOLr3HR8sVHsIOrIVK3ALQdknix4njNTZRZMe0/edit?usp=sharing>.
- Brodnik, V. (1920). *Delovni list k ogledu videoposnetka Gostje prihajajo*. Pridobljeno s https://docs.google.com/forms/d/1sHIC1bLUfynxQYD0-mwHWAjWegtPLWy_94ggDBYTQE/edit.
- Brodnik, V. (2020). *Delovni list za obravnavo prvih, svobodnih, demokratičnih, pluralnih volitev po drugi svetovni vojni*. Pridobljeno s <https://docs.google.com/forms/d/1B9Vp2D92O7FqkAPsqZGYkdifRZyFzN3ku9-Vta043tw/edit>
- Videoposnetek *Gostje prihajajo* (1986) v okviru akcije *Slovenija, moja dežela*. Pridobljeno s https://www.youtube.com/watch?v=wZnLS_w-DyM.
- Formativno spremljanje znanja pri zgodovini* (2018). Priročnik za učitelje. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Katalog razstave Arhiva RS ob 20. letnici plebiscita za samostojno in neodvisno Slovenijo. Pridobljeno s http://arhiv.mm.gov.si/vlada/20/pdf/KATALOG-20_obletnica_plebiscita.pdf.
- Brodnik, V. (2020). *Semafor za samovrednotenje znanja*. Pridobljeno s <https://docs.google.com/document/d/1cZDrnYLRt9UnvipgvJaI6-so6P6jIEqMYd6YRzajCCY/edit?usp=sharing>.
- Videofilm Muzeja novejše zgodovine Slovenije o prvih demokratičnih volitvah po drugi svetovni vojni*. Pridobljeno s <https://www.muzej-nz.si/si/izobrazevanje/1358>.
- Videofilm in virtualna razstava o plebiscitu na portalu www.zbralismopogum.si.
- Videoposnetki skladb iz osemdesetih let 20. stoletja:
- Agropop: *Samo milijon nas je* (1988) . Pridobljeno s https://www.youtube.com/watch?v=XgRZ10o_KDI.
 - Kuzle: *Moja mama* (80. leta, ponovno posneta na albumu iz leta 2009). Pridobljeno s <https://www.youtube.com/watch?v=jpYu4KCdLM0>.
 - Pankrti: *Janez, kranjski Janez* (1988, pesem so zaigrali v podporo četverici skupaj z drugimi glasbeniki). Pridobljeno s https://www.youtube.com/watch?v=VOwZ5LA_gmY.